

În căutarea Islamului și a... înaintea-i premergătoare: ROMA

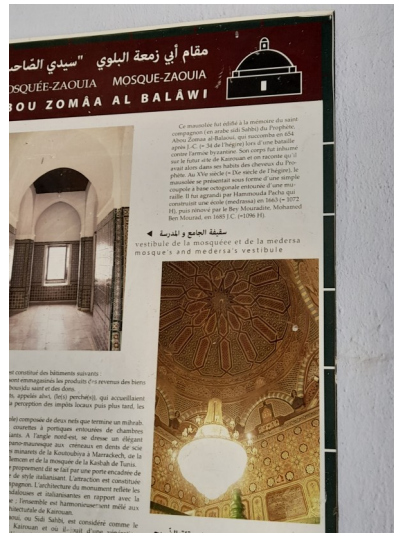
Luni, 20 Mai, 2024, ora 5.00. Tunisia, Sousse. Consemnăm în jurnalul nostru. Ne-am trezit zoriți să respectăm agenda zilei. Acasă, la Râmnicul nostru din Oltenia României, credem că s-a pus de sărbătoare. Cu secole înainte Mircea cel Bătrân/ocrotitorul cel Mare și... de drept, orașului domniei sale (1386-1418) îi va fi eliberat un certificat de atestare - chiar din fieful său de la Cozia, devenit și loc de veci! Da. Orașul Râmnicu Vâlcea într-un 20 Mai își va fi primit documentul, iar noi de aici, din depărtare, îi spuneam... *la mulți ani!* Nu ne permiteam o cinstire de vacanță... statică, așa că în programul școlirii noastre întârziate, mai *altfel*, ne-am pus în plan o lecție specială pe urmele credinței majoritare azi, a locurilor de aici: Islamul, și să observăm fapta istorică a eroului de la Rovine, încă necanonizat (de beneficiara acestui serviciu, chiar instituția bisericii noastre creștine!), personalitate istorică a neamului, care va fi salvat de la convertirea noii politici suverane, a Imperiul Otoman, *cică doar*, până în 1878!!!, asupra-ne, a neamului românilor. **Să ne facem și noi că nu observăm dimensiunea uriașă a domnitorului, negat de marii beneficiari, ce îi refuză trecerea lui în sinaxar?!** Un anume spirit civic nu ne rabdă lipsa de reacție, tocmai după atâtea lecții altfel, văzute prin lumea largă! Creștinismul, cândva și pe aici, impus de Constantin cel Mare, Teodosie și chiar teoretizat dogmatic de Fericitul Augustin (beatificat pentru acest merit de Biserica Romano Catolică) este înlocuit de islam, prin secolul al VII-lea d.Hr. Noua credință a lui Allah s-a impus locurilor acestea într-un anume context geo-politic și va fi convertit societatea printr-un proces istoric, cu transformări cultural-spirituale, marcate vizibil, nu doar în mentalul viu, dar și în artefactele ca niște borne pe lungul drum al umanității, aici existente în peisaj. Trebuia neapărat să le vedem, să le pipăim, să le aflăm povestea și mai ales să observăm pe cei ai locului cum le trăiesc înțelesurile, modern, ori în credința care nu-și permite cercetarea și ascultă sub magnetismul dogmei, ori bagheta profetului... O cale de urmat, mai mereu cu direcția spre veșnicie este viziune profetică. Prezentul... imediat, fiind greu de pus în cadența nouă (imensa inerție trăgând de la spate masa socială!), deși îl caută, toate religiile mondiale din scena lumii de azi, au preceptele neactualizate și defazate față de adevărurile științelor, care au mai lămurit parte din minunile, cândva doar revelate. Noi, seniorii, inițiați cu povara științei, tocmai venisem pe aici și cu pipăitul, dar și cu altfel de aparate critice, puse în dotare de-o anume experiență practică...

Iertare pentru introducere! Iată-ne pe drumul zilei, cu imboldul de-acasă!

În palmierii de afară zumzetul duhurilor-păsări rostește rugăciunea de început a zilei. Parcă bănuiesc plecarea noastră la marea Moschee de la Kairouan și într-un pelerinaj în tradiția islamică pe la niște locuri marcate de o tradiție, spirit practic al trăirii credinței locului. Ne-am grăbit masa de dimineață la ora 6.00, iar la orele 7.00, grupul scindat pentru două trasee distincte se suise în autocare. Unii dintre cei care căutau vederea, o dată în viață, mergeau spre Sahara, cu câteva oaze, lămuritoare asupra vieții în insulele din nisipul, ca o cenușă, a arderilor focului ceresc. Facțiunea în care mă aflam, cu experiența deșertului de mai an prin Egipt, optase pentru lecția

despre islam, cu o trăire în pielea pelerinilor, travestiți de ocazie. Drumul se desparte de litoralul estic, spre interior. De-a dreapta și de-a stânga plantații de măslini rodesc fructul teascurilor pentru aurul lichid al locului, un căutat produs de succes pentru exportul Tunisiei. Livezile își delimitează conturul proprietăților prin naturalele garduri de cactuși.

În orașul Kairouan suntem conduși spre un site UNESCO, povestind despre prezența Romei pe aici, cu imensele ei rezervoare de apă și apeducte uriașe, dovezi ale priceperii deosebite ale civilizatorului roman.

După vizitarea locației, intrată pe lista UNESCO, de la Kairouan, am fost în pelerinaj pe la Moscheea ZAOUIA, dedicată lui Abou ZOMAA AL BALAWI, „frizerul”, consacrat „sfânt”, pentru oficierea tăierii împrejur a primilor prozești întru Islam

Tânărul tunisian, translatorul de serviciu dinspre engleza ghidului specializat turismului către limba română (altul, pentru că ramificarea gusturilor noastre au cerut doi interpreți!), ne informează că orașul cu foste vestigii romane: Kairouan este un oraș musulman, sunit, cu o moschee bine clasată între cele mai reprezentative ale lumii. După Mecca, Medina și Ierusalim aici era localizat un centru de greutate al Africii, convertită la Islam. Explicațiile faptului acesta trebuiau căutate în geografia și condițiile istorice speciale ale genezei acestei credințe prin sinteza pre/islamică din cele dominante anterior și adoptarea ca o reformă necesară, în noua organizare socială și aceasta, cu extindere de la clan, la trib, la stat, către centralizarea imperială. Centralizare care în informalul/spiritualității va fi urmat procesul centripet al coagulării principiilor (vezi politeismul cu mulțime de zei, într-o mare diversitate specifică, regional!), în unicitatea monoteistă a Dumnezeuului unic, într-Un El, cu definire, trăire și scriptură, diferite de la loc, la loc.

Islamul, după tradiția abrahamică – vezi Avraam/Abraham (Biblia/Cartea Cărților), se revendică de la Ismael. De la trib, la uniunea de triburi, către unificarea religioasă, se căuta liantul unui neam/popor; se impunea găsirea unei chei a identității proprii și apoi consolidarea. Puterea se putea afla în numărul mai mare al celor mânați de același interes, acționând într-o unitate, cu un liant anume al coeziunii. Lumea, trăind dispersată între cele prielnice vieții și cele vitrege, depindea de permanenta legătură între acestea, iar negustorul priceput, *providențial*, va fi știut să găsească drumul prin deșert, să cunoască nevoile diferite ale oamenilor și să-i știe aduna. Se va fi găsit OMUL puternic (bogat din rodul comerțului!), cunoscător al celor ce depindeau de el, al autorităților informale care îi făceau diferiți, dar și al acelor idei după care își duceau viața. Soarele... dominantă cerului, care pârjolea deșertul, nu putea orienta drumurile prin deșert. Mersul sub călăuzirea stelelor și lunii, putea da alt calendar iar lumina lunii putea fi torța nopților prin deșert. *Soarele Dreptății*, zeificat în religiile pre/islamice, și ales zeităte unică de creștini (cu acte în regulă abia prin secolul al IV-lea d.Hr.) nu putea fi privit în focul deșertului, iar noaptea se oglindea în lună și firmamentul cerului. Apariția istorică a călăuzitorului, prin lumea cu deșerturi (a negustorului Mahomed), omul vizionar asupra mersului lumii oamenilor, trăind în concret viața, i-a dat acestuia aureola autentică a personalității. El a putut fi omul chemat să revoluționeze istoria politică și să reformeze crezul monoteist, venind dinspre iudaism (vezi Abraham!), inspirat de creștinism cu cele necesare (vezi Iisus, revendicat profet!). Mahomed, omul vizionar/Profet, îndrumă oamenii prin viața cu deșert; le dă reguli inspirate de la Allah (cu numele lui adunate de la înaintași, din alte înrudiri ale sacralității, cu scripturi puse-n slove de vreo 5000 de ani) și cu experiențele necesare viețuirii oamenilor reglementează: pelerinaje, rugăciuni, posturi, dar și o structurare a dogmei sale, în Coran (preluat din oralitate, după moartea lui!). El, Profetul Mahomed, va reuși să dea începutul religiei mondiale de azi, cea islamică și în cuprinderea întregului nord al Africii și Tunisia, unde Kairouan este o amprentă puternică. Știind că în Cartagina... fenicienii aduseseră tradiția semiților coloniști cu zeitățile lor, respirând aceeași sacralitate; că reforma creștină centralizase puzderia de zeități într-un monoteism creștin prin creștinarea târzie și juridică a Imperiului Roman (vezi dominantă bizantină!); că economia fusese bazată pe comerțul performant, inclusiv

pe căile deșertului spre piața neagră a deșertului, ne-am explicat repede aderența la reforma cultului islamic, după intrarea în sfera politică arabă, apoi cea otomană, respirând același islamism și prin meleagurile Tunisiei!

Aici, în semn de cinstire a „frizerului”- oficiantul cultului!- s-a clădit Moscheea, iar locul circumciziilor, încă funcțional, își avea o planificare anume, anunțată public, adică este *in actu*, unei credințe vii.

Iată-ne poposind la un loc consacrat pelerinajului. Aici un oficiant al circumciziei (tăierea împrejur, din vechiul legământ iudaic, al poporului ales cu Iahve, preluat ca „botez” - în tradiția creștină prin scufundare în apă! (vezi crezul consacării... „sfântului prepuț”!)-, de lumea musulmană, adică semnul concret al apartenenței de cult. Intrarea presupune un ritual al purificării și dovada unui respect anume. Ne conformăm regulilor. Pelerinii autentici și credincioși trăitori, se disting ușor din mulțimea pestriță.

În „frizeria”, ca o sală de operare a botezului-circumcizie/tăiere împrejur, exista o anticameră și vecinătatea moscheei, cu altarul orientat spre Mecca

Orașul Kairouan își are în miezul central numita Medina (centrul vechi...arab!)

Eram încă înaintea amiezi, când îndreptându-ne spre Medina... locului, cu marea Moschee, povestind începutul islamului ca o tranziție dintre pre/islam și creștinism, auzim tânguirea unui muezin dintr-un turn pătratic, din mijlocul unei adevărate fortărețe cu ziduri de cetate. Ghidul ne spune că este, în tradiția religiei locului, chemarea la rugăciunea, care marchează un moment al zilei - acum pe cel al sfârșitului dimineții. Ne face o scurtă și necesară prezentare a celor esențiale despre Islam. În ceea ce privește rugăciunile, că tot fuseseră chemați credincioșii la ea, ni se spune că „Rugăciunea/Salat”, este unul dintre cele 5 fundamente ale dogmei, alături de: „Profesiunea de credință/chahada” - pe care o invocă tânguit din minaret muezinul ca pe o chemare la rugăciune. Se recită formula : „Nu există altă divinitate în afară de Allah, iar Mahomed este Profetul său!”; „Postul anual/Ramadanul” - în luna a 9-a din anul lunar, cel cu 354 de zile repartizate în 12 luni/ localizare variabilă însă, în calendarul solar, cu anul de 365 de zile! Postul însemnând abținerea de la mâncat, băut, fumat (legat de cele... fizice) între răsăritul și apusul soarelui!; „Pomana legală/zakat” , ca o purificare. La început era o zeciuială din venitul propriu, în folosul general al societății, ca mod de luptă legiuit, împotriva sărăciei și mizeriei!; „Pelerinajul/Hadjdj” obligatoriu, o dată în viață la Mecca. Ni se sugerează procesul sincretismului, raportat la fundamentele dogmatice. De la pre/islamici s-a împrumutat pelerinajul (vezi Egiptenii cu... Abydos); de la iudaism, postul; de la creștini războiul (în legătură cu cruciadele, schismele, martirajul etc.). Iar numele divinității supreme, în limbile diverse, pentru creatorul suprem este El (în Canan), Indra la Brahmani, Zeus la greci, Jupiter la romani. Pornind de la semiticul (comun evreilor și arabilor): El, atașat zeului devine *El ilah*, care în pluralul ebraic este *Elohim*. În arabă *ilah* înseamnă Dumnezeu. *Al ilah* înseamnă un zeu oarecare printre alți zei, iar *Al...Lah* înseamnă Dumnezeu prin excelență. În subtilitatea nuanțelor importante sunt clarificările Coranului/scriptura revelată a acestei noi credințe. Ni se lămurește despre

Coran, scris după moartea lui Mahomed, precum Noul Testament, după Iisus Hristos, că scriptura lui revelată/inspirată, este un *cod moral* care trasează comportamentul în viața cotidiană, dar și *cod religios* care lămurește o cosmologie a creației și evoluției lumii. Este *operă poetică*, *cod juridic* și o *cronică istorică* a popoarelor semite. Văzut ca o culegere de tradiții și *moduri de acțiune* (suna!), care se revendică de la viața concretă a Profetului, ne poate da cauzalitatea facțiunii prozeliților, între *suniții* pragmatici și *șiiți*, adepții unei linii proprii, în litera inflexibilă, într-o anumită interpretare a *surelor* Coranului (114 capitole/surate cu 6200 de versete!). Despre Coran, semantica spune că este **declamare a cuvântului lui ALLAH** (vezi Ev. După Ioan, din Biblia creștinilor: „... și Dumnezeu era Cuvântul...”), cuvântul lui Dumnezeu și garantează autenticitatea revelațiilor. Coranul începe cu sura „fatiha” cea mai recitată de credincioșii Islamului:

„ O musulmani, credeți în Allah, în Profetul său, în cartea pe care El i-a trimis-o și în scrierile revelate înaintea acestei cărți!”

Din minaretele acestea încă fără rotunjirea timpului, islamul de început, chema la cele cinci rugăciuni ale zilei, prin Kairouan. Se observă și difuzorul modernității să dea glas mai în largime chemării.

După lecția introductivă, cu autocarul așezat lângă multe asemenea, ne apropiem de aglomerația străzii, adevărat bazar, către locul de unde se slobozise chemarea. Iată-ne la poarta cu cerberi, a Moscheii-cetate cu ziduri, pregătiți să intrăm în uniforma pelerinajului. Informal, eram acum, cât de cât, introduși în cele reguli de bună purtare, ba chiar și în cele ale dogmei, primite ca un program necesar, ca o partitură, înainte de prezența *in actu*, pe viu, ceva mai adânc în istorie, cum ne vom fi convins imediat după intrare. Zidăria cu materiale... refolosite, din mai vechile temple, mi-au adus în minte, instantaneu, bazilica noastră din începuturile timpurii ale creștinismului, de la Densuș, din Hațeg, unde coloanele templelor fuseseră puse în temelia construcției. Romane erau cele de la Densuș, tot romane erau și cele aduse aici și puse în altă rânduială în cetatea-moschee din Kairounul Tunisiei. Momentul punerii în temelie al

celor vechi ne marca o cronologie a procesului istoric, pe care o vom fi observat și în altfel de arcuire a cercului bizantin, într-o ștrangulare a arcadei să dea specificul arab.

**Edificiile romane rezidite, în alte case ale lui Dumnezeu, cu nume și reguli... noi.
O pădure de coloane își va fi aflat replantarea într-o casă a lui Allah**

Am luat act de ceasul rugăciunii înaintea amiezii și am fost pelerini, apoi am fost edificați privind arta covoarelor locale. După amiază eram așteptați, la mai adâncimea istoriei, cu Roma stăpână, chiar într-o vizită la Traian, care ne aștepta să ne salute și să ne arate o splendidă comoară de mozaicuri, recuperate dintre ruine, să ne vorbească despre mitologia vremii sale, în curs de creștinare. Despre această întrevedere povestim imediat în fila jurnalului zilei, dedicată după amiezii.